

Finansministeren (Kampmann): Da jeg har været formand for det af statsministeren nedsatte udvalg, som har udført det grundlæggende arbejde for dette lovforslags fremsættelse, har statsministeren bedt mig på sine vegne takke udvalget, fordi man nu har indstillet lovforslaget til vedtagelse uforandret. Jeg må samtidig beklage, at vi ikke i administrationen har set, at forslaget stadig i henhold til § 22 regnes at skulle træde i kraft den 1. januar 1955, og må forbeholde mig, at der til tredje behandling stilles et ændringsforslag om, at paragraffen skal udgå; hvis dette sker, træder loven i kraft på sædvanlig måde kort tid efter, at den er vedtaget.

Jeg takker de to ærede medlemmer, der repræsenterer det færøske folk her i tinget, for udtalelserne om den uhyre store betydning, som denne hjælp til det færøske fiskeri vil have. Det er vist gavnligt for mange hernede at få at vide, hvor meget det betyder for Færøerne, at der bliver mulighed for det færøske folk for at fiske tilstrækkeligt. Færingerne har arbejdskraften; det, man mangler, er det tekniske apparat, og den lov, som nu her vedtages, skulle muliggøre, at det tekniske apparat kan blive bedre. Jeg takker også, fordi man — det var særlig det ærede medlem hr. P. M. Dam — gav udtryk for den store værdi, det havde, at vi søger at hjælpe med salget af de færøske fisk. Det er en anden forudsætning for, at der kan komme et godt resultat ud af fiskeriet.

Det er rigtigt, at man i udvalget har drøftet det solidariske ansvar, som er hjemlet i forslaget § 12. Jeg håber meget, at dette ikke skal stille sig hindrende i vejen for den rette udnyttelse af lovbestemmelserne. Det er jo således, at vi hernede har kendt den solidariske hæftelse i over 100 år på realkreditens område; og særlig når vi tænker på, at vi efterhånden også på Færøerne går over til at få en realkredit for faste ejendomme, tror jeg nok, det har en principiel betydning, at denne bestemmelse fastslås allerede nu i det første lovforslag.

Der er også rejst det problem af begge de ærede færøske medlemmer, om der nu efter loven bliver tilstrækkelige pengemidler til rådighed til opbygning af den færøske fiskerflåde, og der er nævnt, at de nye moderne skibe, særlig store skibe, koster be-

tydelige pengebeløb. Der mener jeg, at de to ærede medlemmer måske lidt for stærkt lægger sig fast ved de ca. 4,5 mill. kr., der foreløbig er til rådighed. Det er dog således, at efterhånden som der kommer afdrag på lån af Marshallpengene, vil der komme større beløb i grundfondet, og der foreligger også den mulighed — det er meningen — at realkreditinstituttet efterhånden skal optræde som mellemmand ved optagelse af lån til fornyelse af den færøske fiskerflåde.

I folketingsudvalget har jeg på statsministerens vegne redegjort for, hvorledes det er regeringens agt at lade dette lovforslag følge op af to andre lovforslag vedrørende realkreditforholdene på Færøerne. Jeg skal ikke føje meget hertil; det er nævnt i betænkningen. Jeg håber, at disse lovforslag, når de er blevet fremsat, vil få en lignende velvillig behandling her i tinget. I hvert fald er forslaget om en andenprioritetsordning ved hjælp af statslån lige så nødvendigt som den lov, vi nu er ved at gennemføre. Det ærede medlem hr. Johan Poulsen sagde, at al begyndelse var svær. Jeg kan nævne et andet ordsprog: at godt begyndt er halvt fuldendt, og jeg håber, at det sidste må være tilfældet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1—22 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om moderskabsydelse og om erhvervsmæssigt arbejdende kvinders rettigheder og pligter i anledning af fødsel. [Af Petra Petersen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 703; fremsættelsen findes i tidenden sp. 1798).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Strøm): Det lovforslag, der her foreligger, er som bekendt fremsat i folketinget adskillige gange før. Det bygger på befolkningskommissionens betænkning af 1938, og som ordføreren for forslagsstillerne, det ærede medlem fru Petra Petersen, selv sagde ved fremsættelsen, er forslaget enslydende med dem, der tidligere er fremsat, bortset fra nogle ændrede ikrafttrædelses- og bortfaldsbestemmelser.

Som jeg ved tidligere lejligheder har fremhævet, er der i de forløbne år foregået en stadig udvikling i lovgivningen om hjælp til mødre og børn. Fra de senere år kan nævnes loven om mælkehjælp, ændringer i mødrehjælpsloven, de forbedrede regler om børnebidrag og loven om husmoderafløsning. Også i det sidste år er udviklingen fortsat. Ved den nye lov om arbejderbeskyttelse af 11. juni 1954 skete der således en udvidelse af den kreds af arbejdende kvinder, der omfattes af barselhvilebestemmelserne og dermed er berettigede til dagpenge efter folkeforsikringsloven. I foråret 1954 fremsatte regeringen forslag til en lov om børnetilskud, hvorefter alle fødende kvinder skal have ret til en moderskabsydelse svarende til børnetilskuddet for et år, d. v. s. henholdsvis 330, 300 og 270 kr. årlig i de tre kommunegrupper. Lovforslaget om børnetilskud er nu igen fremsat som et led i skatte-reformforslagene. Desuden agter regeringen i nærmeste fremtid at fremsætte forslag til lov om ændringer i mødrehjælpsloven i forbindelse med forslaget til en ny svangerskabslov.

En ikke ubetydelig del af den hjælp, som det foreliggende forslag omfatter, kan således ydes efter den gældende lovgivning og den, der er under forberedelse, men jeg er naturligvis klar over, at der er trang til yderligere forbedringer, og jeg vil fortsat være opmærksom på muligheden for at gennemføre sådanne reformer, efterhånden som de økonomiske forhold gør det muligt.

Viola Nørlov: Det er ottende gang, dette lovforslag er til behandling i det høje ting, og jeg skal ikke trætte de ærede medlemmer med at gentage, hvad der er sagt ved tidligere behandlinger, men henvise til referaterne fra dengang. Jeg skal indskrænke

mig til at sige, at jeg efter forhandlingens slutning vil stille forslag om at henvise lovforslaget til et udvalg.

Ellen Poulsen: Som det lige er sagt, er det vistnok ottende gang, dette forslag fremsættes i det høje ting, uden at der er foretaget særlige ændringer i det. Det bygger på befolkningskommissionens betænkning af 1938; men i dag skriver vi 1955, og i løbet af de 17 år er der jo dog lovgivet på en mængde områder, der i allerhøjeste grad berører familien og dens levevilkår. Den højtærede socialminister nævnte en del af disse love. Jeg vil yderligere nævne, at mødrehjælpsinstitutionen jo i høj grad er udbygget i løbet af den tid, og vi får vel en diskussion om yderligere foranstaltninger på dette område, når vi engang skal til at diskutere forslaget til svangerskabslov, som vel bliver fremsat inden længe. Videre er der hele den omfattende tilskudslovgivning, der i høj grad må siges at omfatte familiens kår: lovene om tilskud til boliger, til husleje, om børnetilskud, skolebespisning, mæketilskud, og hvad de nu hedder allesammen.

Vi vil fra venstres side altid være med til at skabe så gode sociale forhold, som de økonomiske muligheder betinger, for de medborgere, der trænger til samfundets omsorg; men vi er på den anden side meget betænkelige ved en lovgivning, der atter og atter tager ansvaret bort fra den enkelte familie og lægger det over på staten. Desuden formindskes mulighederne for at ajourføre og udbygge vor sociallovgivning til gavn for dem, der virkelig trænger, når statens økonomiske forpligtelser vokser i et omfang, som vi oplever det i dag, noget, som ikke mindst tilskudsordningerne har været medvirkende til. Når man yderligere tager hele den økonomiske situation i betragtning — jeg behøver blot at henvise til den debat, der blev ført i det høje ting i onsdags — ja, så må forslagsstillerne på forhånd vide, at dette forslag alene af økonomiske grunde ikke kan vedtages, selvom man ville lade de syv tidligere forsøg ude af betragtning. Når forslaget alligevel fremsættes i samme skikkelse som sidst, må det vel betragtes som et led i en særlig propaganda.

Det undrer mig unægtelig mere, at også den højtærede socialminister har fremsat et

[Ellen Poulsen.]

forslag om moderskabsydelse, I det forslag til lov om børnetilskud m. v., som den højtærede socialminister omtalte før, hedder det jo i § 5, at enhver kvinde, som bor her i landet, fremtidig skal have ret til en moderskabsydelse i forbindelse med barnefødsel. Udgifterne til det kommunistiske forslag blev sidst anslået til ca. 32 mill. kr. Hvad den højtærede ministers forslag vil koste, ved jeg ikke; billigere bliver det i hvert fald næppe. Men nu går det jo ind i den samlede behandling af skattelovforslagene og vil vel der blive taget op til fuldstændig behandling, også hvad det økonomiske angår.

Som man vil forstå af det, jeg allerede har fremført, må jeg på mit partis vegne gå imod det foreliggende lovforslag.

Erna Sørensen: Det forekommer mig at være på et meget uheldigt tidspunkt, det ærede medlem fru Petra Petersen som ordfører for forslagsstillerne fremsætter det gentagne gange behandlede forslag om en moderskabsydelse, og i kap. II foreslås der jo ændringer af en hel del ting, som allerede er ordnet gennem den senere lovgivning. Vi har for tiden en vanskelig økonomisk situation her i landet, vi ser med bekymring på de stadig stigende udgifter for staten og kommunerne; vi ved, at beløbene skal skaffes gennem skatter, og borgerne er jo efterhånden klar over, at hvis vi gennemfører store sociale reformer herinde, får selv den mindre skatteborger det at se på sin skattebillet; han er ikke særlig interesseret i, at det er staten, der skal administrere hans indtægter; han kan godt lide, at der er nogle penge i hans egne lommer, som han selv kan råde over.

Det foreliggende forslag vil jo mindst komme til at koste 50 mill. kr., hvis man tænker sig en ajourføring i forhold til det, det oprindeligt blev kalkuleret til, da vi for otte år siden behandlede denne sag, og jeg synes, tidspunktet er uheldigt valgt til at pålægge borgerne så store udgifter. Mit parti og jeg er fortsat af den opfattelse, at vi skal sørge for en god sociallovgivning her i landet, vi skal føre à jour, og vi skal forbedre, hvor det er nødvendigt; men en sociallovgivning, som går videre og strækker sig til at yde hjælp til personer, som ikke har behov for denne hjælp, en lovgivning,

som tager ansvaret og glæden ved tilværelsen og arbejdet fra folk, er vi ikke tilhængere af. Vi har altid været villige til at forhandle om foranstaltninger på områder som dette; vi ved, at disse spørgsmål kommer til behandling i forbindelse med lovforslaget om børnetilskud, og når vi skal til at behandle svangerskabslovgivningen, og jeg vil heller ikke afvise muligheden for, at vi kan komme til et forlig om de forskellige ting; men jeg må på forhånd sige, at vi efterhånden står noget tøvende overfor, hvorvidt det er rigtigt i stadig højere grad at tage ansvaret fra borgerne. Vi synes, at det, at man klarer sig selv, må være det første og det bedste, og kun hvor hjælp virkelig er nødvendig, vil vi være med til at yde den.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Som jeg har givet udtryk for, mener jeg, at der her er rørt ved et område, hvor der trænges til forbedringer, men jeg skal nøjes med at tilslutte mig den socialdemokratiske ordførers ønske om at henvise forslaget til et udvalg.

Ordføreren for forslagsstillerne (Petra Petersen): Jeg er ikke i tvivl om, at den forståelse for de store økonomiske problemer og andre problemer, der tårner sig op for størstedelen af befolkningen, når en familieførøgelse skal finde sted, og som befolkningskommissionen giver udtryk for i betænkningen angående moderens rettigheder og pligter i anledning af fødsel, i høj grad var præget af 30ernes angst for det dalende fødselstal. Den angst forsvandt jo med det stigende fødselstal fra 1935 til 46, og den store hovedpine i dag er tilsyneladende, hvordan man skal skaffe skoler, boliger og uddannelse til det store fødselsoverskud fra disse år. Men det sker jo også, at angsten fra 30erne dukker op. Det er vel især, når man taler om muligheden for at gennemføre en folkepension, så kommer tanken frem om et samfund med mange gamle og altfor få unge — det tegner sig ofte mørkt i horisonten. En kendsgerning er det jo, at mens vi i 1946 havde et så højt fødselstal som 96 000, viser 1953 et tal, der ligger 18 000 lavere. Men ganske bortset fra om samfundet finder dette foruroligende eller ej, så vokser

[Petra Petersen.]

kravet om hjælp og beskyttelse af kvinden som moder.

Befolkningsskommissionen var opmærksom på alle de årsager, der var til, at befolkningen ikke ønskede at sætte børn i verden, og den sagde i sin betænkning (befolkningsskommissionens betænkning s. 13), at såfremt alle udgifter, der er forbundet med en fødsel, fuldtud skulle betales af den enkelte families indtægt, så ville det for størstedelen af befolkningen føles som en meget hård belastning af familiens økonomi. Og yderligere siger kommissionen, at man må regne med, at hvis udgifterne hviler på den enkelte familie alene, så vil det betyde, at et stort antal fødsler vil blive gennemført på en lidet betryggende måde såvel for moder som for barn.

Jeg har ved tidligere lejligheder påvist, at vi herhjemme ikke har gennemført love, der sikrer hjælp omkring fødslen, når læge- og jordemoderhjælp undtages. Ganske vist er det rigtigt, som det har været sagt her i dag, bl. a. af den højtærede socialminister, at vi har fået en lov om husmoderafløsning, ifølge hvilken der dog — bortset fra familier med meget lave indtægter eller med mange børn — skal betales for hjælpen. Vi har også fået mødrehjælpinstitutionerne, men her gælder det samme: vi ved, at den gifte moder ikke har store muligheder for at få hjælp af økonomisk art, det siger sig selv, når vi ved, at mødrehjælpen kun råder over forholdsvis små midler.

Det er heller ikke blevet lettere at klare dagen og vejen i de 20 år, der er gået, siden befolkningsskommissionen påbegyndte sit arbejde og fandt ud af, at det var nødvendigt at støtte familierne for at betrygge moder og barn ved en fødsel. Ganske vist er prisniveauet i dag et ganske andet, end det var dengang, og man kan vel undertiden, når man ser på befolkningens indtægter, synes, at lønningerne ligger ret højt. Men lettere at klare sig i dag end dengang er det nu ikke blevet. Nu som dengang ligger det sådan, at f. eks. en ar-

bejdsmand uden akkord har svært ved at få det til at løbe rundt, og hvis man tager de familier, som i dag sidder i en ejendom med de høje huslejer, kan man roligt sige, at det ikke kan løbe rundt. Der findes jo familier, endda ikke så få, der i husleje med delvis varme pr. måned betaler en ugeløn, og det vil sige, at selv indtægter på 9 000—10 000 kr., der på papiret ser nogenlunde godt ud, ikke rækker særlig langt i dag. Tænk alene på priserne på fødevarer, på en række så nødvendige forbrugsvarer som rugbrød, mælk, havregryn og kartofler, tænk på, hvad det koster i dag for en familie at eksistere, når man bare regner med, hvad de varer koster, der bruges i husholdningen! Ser man bare på de høje skatter og de store huslejer, er det kun meget lidt, der bliver tilbage af en arbejderfamilies indtægt til det kulturelle behov, til tøj eller til fornyelse af hjemmet. Skal man så yderligere — og det skal man i dag — regne med en arbejdsløshed af længere eller kortere varighed, tror jeg, det siger sig selv, at der intet bliver tilbage til opsparing til en forestående fødsel. Vore kommunalfolk — og der sidder jo en del kommunalfolk her i dette høje ting — kan vel også tale med om, hvordan man rundt om i kommunerne må hjælpe familier med mange børn eller familier, hvor der indtræder sygdom, også selvom familien har en indtægt, der ser relativt høj ud.

Den sikreste målestok for de stigende økonomiske vanskeligheder for den brede befolkning er, at de gifte kvinder i meget, meget stor udstrækning i dag må tage arbejde udenfor deres hjem. En trediedel af byerhvervenes arbejdskraft er kvinder, og heraf igen er en trediedel gifte kvinder. I 1930 var der 40 000 gifte kvinder i erhvervene eller 6 pct. af vort lands gifte kvinder. I 1940 steg det til 92 000, d. v. s. 11 pct., og i 1951 var antallet af gifte kvinder, der arbejdede i erhvervene, steget til 228 000 eller 22 pct. af samtlige gifte kvinder. Jeg synes, det giver os lidt at tænke på. For når så mange kvinder i dag søger arbejde udenfor deres hjem, er årsagen den, at

[Petra Petersen.]

tusinder og atter tusinder af familier ikke kan leve af mandens indtægt alene. Til trods herfor ved jeg godt, at der stadig lyder røster om, at kvinderne hellere skulle blive hjemme og passe hus og børn end tage ud på arbejdspladserne. I spørgsmålet om, hvorvidt en mor skal arbejde ude, kan der siges fornuftige ting både for og imod. Jeg skal imidlertid afholde mig derfra, så længe spørgsmålet ikke er, om kvinderne ønsker at arbejde ude, men om de vil arbejde for at opretholde livet for sig selv og deres familie. Jeg vil kun i denne forbindelse sige, at de tusinder af kvinder, der i dag sidder på vore fabrikker med rationaliseringens forrygende tempo og med en ugeløn, der er betydelig ringere end mandens, og som samtidig ofte har ansvaret for et eller flere børn, har en meget hård tilværelse. Og særlig hård føles den jo, hvis en sådan kvinde er eneforsørger for sine børn. Det er derfor ikke underligt, at mange af disse kvinder bryder sammen, den dag det går op for dem, at de skal have et barn. Det er jo en tragedie, vi hører om hver eneste dag. For det første er der for dem den ekstraudgift, som de ikke kan se udvej for at dække, dertil kommer løntabet i den periode, hvor de ikke kan arbejde, og så er der frygten for arbejdsløsheden, som i dag rider befolkningen som en mare. Kvinden herhjemme nyder jo ikke beskyttelse under sit moderskab. Hun kender altfor godt dette, at den dag hun ikke længere er i stand til at klare sit arbejde på arbejdspladsen, står der mange udenfor porten, der er parat til at tage det arbejde, hun går fra.

Derfor er andet afsnit af det lovforslag, vi i dag behandler, meget vigtigt. Det skal sikre kvinden en svangerskabshvile med dagpenge — den eneste måde, hvorpå det kan sikres, at kvinden får svangerskabshvile med en rimelig erstatning for tabet af arbejdsindtægten — og dernæst skal det garantere, at hun ikke mister sit arbejde på grund af graviditet eller fødsel. De dagpenge, som kvinderne oppebærer fra sygekassen i dag, udgør som regel ret ubetydelige beløb. Og hvis ikke der stöder komplikationer til ved en fødsel, bliver dagpengene kun givet for 14 dage, og det er så langt fra alle kvinder, der arbejder i virksomheder under

fabriktilsyn og derfor får dagpenge under svangerskabshvile og fødsel.

Jeg ved, at det er vanskeligt at sige, hvad det økonomisk betyder for den enkelte familie at skaffe udstyr til et barn plus de øvrige udgifter, der følger med en fødsel. Der er mange ting, der kan spille ind, og nogle klarer sig bedre end andre. Men som prisniveauet ligger i dag, må der vel som absolut minimum regnes med 1 000 kr. Det vil sige, at selv med en moderskabsydelse som den, mit parti her har foreslået — og som befolkningskommissionen i sin tid fandt rimelig — gives der ikke fuld dækning for udgifterne; familien må selv bære en ret betydelig del deraf.

Det er, som det også er sagt her, ottende gang, mit parti har fremsat dette lovforslag, og der er ting, som har været sagt hver eneste gang, og som jeg heller ikke denne gang kan undgå at gentage. Men det, der er rigtigt, kan man ikke gentage for tit, og jeg vil gentage det, lige så længe det er nødvendigt. En af gentagelserne er: vi kan ikke være bekendt, at ca. 20 000 kvinder hvert år får afbrudt deres svangerskab, tilmed når vi ved, at langt den overvejende del af de 20 000 svangerskabsafbrydelser er ulovlige, foretages af kvaksalvere. Mange af disse kvinder, der så ganske givet er ulykkelige mennesker, kunne hjælpes ved en fornuftig og hensigtsmæssig lovgivning.

I januar 1950 nedsatte justitsministeriet svangerskabskommissionen, der skulle undersøge, om vor nuværende svangerskabslov bør ændres, og kommissionen har afgivet betænkning i marts i fjor. Selve den gældende svangerskabslov såvel som de lovforslag, der er udarbejdet af kommissionen, skal jeg afstå fra at kommentere her i dag, idet vi vel kan forvente — hvad også den højtærede socialminister gav udtryk for — at den højtærede justitsminister snart vil fremsætte forslag til en ny svangerskabslov, og så kan diskussionen jo finde sted til den tid. Jeg vil dog gerne sige, at ifølge den betænkning, svangerskabskommissionen har afgivet, var man i kommissionen enig om, at det ville være ønskeligt, om antallet af legale aborter kunne nedbringes, men at det betydelige antal illegale aborter var et endnu større problem. Deri kan vi vel alle være enige. Jeg har sagt det før og vil gen-

[Petra Petersen.]

tage det i dag: jeg anser det stadig for at være en skamplet på vort land, at vi lovfæster kvindernes pligt til at føde deres børn, men vi giver dem ikke ret dertil. For mig står det stadig sådan, at den ret har kvinderne ikke. Det er ikke de dårligste kvinder, der afbryder deres svangerskab; det er måske netop de mest ansvarsfulde kvinder, der ikke vil føde deres børn i et samfund, som ikke giver dem rimelige sociale kår.

I svangerskabskommissionens betænkning siges — dette understregedes stærkt såvel i den tidligere svangerskabskommission som under forhandlingerne på rigsdagen om den gældende lov — at straf eller forbud alene ikke er noget egnet middel til at begrænse de illegale svangerskabsafbrydelser. Det ved vi er rigtigt. Vi ved det, fordi vi har forbud og straf i dag, og fordi antallet af illegale afbrydelser dog ikke er dalet. Vi var da også ved den gældende svangerskabslovs gennemførelse klar over, at ville man ondet til livs, måtte man gennemføre en bedre social lovgivning. Jeg har ved fremsættelsen af dette forslag og af andre lovforslag til hjælp for mødre og børn også sagt dette. Jeg har undertiden mødt velvilje og forståelse, undertiden, og vel oftest, det modsatte. Fra skiftende ministre har motiveringen, altså uviljen, som regel været, at der er gennemført en del på disse områder, eller at riget fattes penge. Også i dag lyder de samme toner. Den højtærede socialminister har jo her i dag sagt det samme: vi har gennemført mange af disse ting. Jeg vil da gerne med den højtærede formands tilfaldelse citere et kort afsnit af svangerskabskommissionens betænkning, hvori der siges om det, der er gjort:

„Det skal fremhæves, at der i de forløbne år kun er sket en begyndelse på opfyldelsen af disse løfter, og at det sociale hjælpearbejde i en årrække på det nærmeste udeblev. Der er ganske vist oprettet mødrehjælpsinstitutioner, men disse institutioner fik kun få hjælpemidler. Først i de senere år er der sket en større udbygning af mødrehjælpsinstitutionerne med rekreativshjem, personlig rådgivning og flere pengemidler, men det er stadig kun i begrænset omfang, mødrehjælpen virkelig kan sætte

ind. Mere almene hjælpeforanstaltninger, såsom moderskabsydelse, almindeligt børnetilskud og beskyttelse for gravide kvinder, er også kun gennemført i meget begrænset omfang.“

Det er altså den nye svangerskabskommissionens betænkning, der siger sådan.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen har selv været medlem af denne kommission og må derfor også være ansvarlig for denne udtalelse. Jeg synes, det er lidt underligt, når det ærede medlem her i dag ligesom ministeren siger, at vi har gennemført en del, når hun i kommissionen har sagt det modsatte. Der har desuden i denne kommission siddet et folketingsmedlem fra socialdemokratiet og andre socialdemokratiske kvinder, som også er ansvarlige for denne betænkning.

Hvad angår udgiften ved at gennemføre en moderskabsydelse og beskyttelse for den gravide kvinde, vil jeg gerne sige, at jeg synes ikke, det er voldsomt store summer, det drejer sig om. Jeg siger dette, fordi man også her i dag har sagt, at tidspunktet var uheldigt valgt, da vi som sædvanlig fattes penge; det er jo det, man altid hører, når man foreslår forbedringer for befolkningen. Jeg vil tro, at der let kunne findes et sted, hvor der kunne spares de 30—40 mill. kr., som det antagelig vil koste at gennemføre dette lovforslag, og det er endda muligt, at jeg kan anvise stedet, hvor man kan spare disse millioner, uden at befolkningen lider derunder. Jeg ved ikke, om jeg overfor det høje ting skal sige med det samme, hvor de kan spares, men jeg vil tro, at de ærede medlemmer og også ministeren ved, hvad jeg tænker på. Vi bruger i dag mere til oprustning end til samtlige sociale udgifter, og man kunne sikkert spare en del på jetjagere og kanoner og derved sikre befolkningen dens ret til at leve et nogenlunde tåleligt liv.

Vi har fornylig her i salen, såvidt jeg husker den 19. januar, drøftet den internationale konvention om minimumsnormer for social tryghed. Konventionen omfatter 9 grene af sociallovgivningen, og alle partier her i salen gik ind for konventionen. For at ratificere denne konvention skulle Danmark opfylde konventionen for tre af de nævnte grenes vedkommende. Danmark opfylder den for de fires. Blandt det, som Dan-

[Petra Petersen.]

mark ikke opfylder, er moderskabsydelser. Hensigten med sådanne konventioner må vel være, at de lande, der er mest fremskredne, søger at opfylde konventionen for så mange grenes vedkommende som muligt, først og fremmest selvfølgelig af hensyn til befolkningen i vort eget land, men vel også i nogen grad af hensyn til befolkningen i de lande, der hidtil ikke har kendt til sociale goder.

Jeg ved, at ministeren i forbindelse med skattereformen har fremsat forslag om en moderskabsydelse — det gjorde ministeren iøvrigt også i fjor. Jeg synes dog, det havde været mere rimeligt, om ministeren havde fremsat forslag om en moderskabsydelse som den, jeg her har foreslået, for jeg er tilbøjelig til at tro, at det vil gå med skattereformen, som det gik i fjor: at man ikke får noget ud af den. Der skete jo ingenting i fjor, og hvad vil der ske i år? Hvis ministeren ville fremsætte et forslag om moderskabsydelse, som ikke var kædet sammen med skattereformen, hvis ministeren virkelig ville gå ind for en moderskabsydelse — og det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp har jo sagt her i dag og også ved andre lejligheder, at hendes parti støtter tanken om en moderskabsydelse — skulle det være muligt at gennemføre den. Jeg føler mig meget beskæmmet over, at man ikke nu efter 18 års forløb virkelig kan gå i gang med at drøfte en moderskabsydelse uden at kæde den sammen med en skattereform, som man allerede på forhånd ved aldrig vil blive gennemført.

Socialministeren (Strøm): Det ærede medlem fru Ellen Poulsen, partiet venstres ærede ordfører, udtalte sin forundring over, at jeg havde fremsat forslag om en almindelig moderskabsydelse. Dette forslag må ses i forbindelse med skattereformen og det almindelige børnetilskud, og det blev også fremsat i sidste folketingsår, så jeg forstår ikke, at det kan undre det ærede medlem, at jeg har genfremsat det i år.

Gennemførelsen af mit forslag vil koste ca. 22 mill. kr. Jeg vil gerne medvirke til at gennemføre forslag til gavn for mødre og børn — det ville være mere underligt, hvis jeg ikke ville — og jeg synes, at lovforslaget om almindeligt børnetilskud og

moderskabsydelse i høj grad er et bevis herfor.

Når det ærede medlem fru Petra Petersen siger, at jeg bare kan lade være at kæde lovforslaget sammen med skattereformen, så vil jeg dertil sige — og det vil sikkert enhver erkende — at når jeg fremsætter et sådant lovforslag, må jeg kæde det sammen med lovforslag, der giver mulighed for at skaffe midler dertil.

Jeg har her i tinget fremsat forslag om børnetilskud og om en almindelig moderskabsydelse. Det er store beløb, der er tale om: 363 mill. kr. til børnetilskud, 22 mill. kr. til moderskabsydelse, 11 mill. kr. til enlige forsørgere og 24 mill. kr. til selverhvervende hustruer.

Jeg håber i høj grad, at det må lykkes at komme til et resultat, således at disse opgaver, som jeg i og for sig tror at alle medlemmer gerne vil medvirke til at løse, kan blive løst.

Ordføreren for forslagsstillerne (Petra Petersen): Da den højtærede socialminister nu har omtalt de beløb, som det vil koste at gennemføre de forslag, der er fremsat i forbindelse med skattereformen, vil jeg sige, at når jeg i forbindelse med det forslag, vi drøfter i dag, sagde, at dets gennemførelse vil koste ca. 30 mill. kr., så må man huske, at der, som ministeren udmærket godt ved, og som vi alle ved, vil kunne spares andre steder. Jeg tror, at der, hvis man gennemfører lovforslaget om moderskabsydelse, vil kunne spares betydeligt på udgifterne til sundhedsvæsenet, til medicin, sygehusophold og lignende og også på andre ting. Der har, såvidt jeg husker, aldrig i den tid, jeg har været medlem af dette ting, været foretaget beregninger af den art, og man har aldrig gennemført love, uden at midlerne dertil er taget fra noget andet, så man reelt aldrig har givet noget videre. Det er meget lidt, man har gennemført af den art, uden at man samtidig har mindsket andre goder for befolkningen.

Såfremt man ikke vil tage nogen virkelig drøftelse af det forslag om moderskabsydelse, som mit parti har fremsat, ønsker jeg selvfølgelig det forslag om moderskabsydelse og børnetilskud, som ministeren har fremsat i forbindelse med skattereformen, gennemført, men jeg har mine store tvivl

[Petra Petersen.]

i så henseende, og det har jeg, fordi det jo sikkert, da ministeren selv i dag siger, at pengene skal tages andetsteds, må ske ved et kompromis. Jeg er bange for, at det vil gå med det kompromis, som det er gået med så mange andre, at der ikke kommer noget ud af det til gavn for befolkningen. Det ville glæde mig, hvis man fik gennemført moderskabsydelsen, men jeg har som sagt mine stærke tvivl.

Socialministeren (Strøm): De samme betragtninger, som det ærede medlem fru Petra Petersen fremsatte om det forslag om almindeligt børnetilskud og moderskabsydelse, som jeg har fremsat, med hensyn til at skaffe dækning for udgifterne vil også gælde for det ærede medlems forslag, så hvis det ene ikke kan gennemføres, så er der heller ikke store chancer for det andet.

(Kort bemærkning);

Ordføreren for forslagsstillerne (Petra Petersen): Som jeg sagde før, er jeg udmærket godt i stand til at anvise, hvor man kan tage pengene fra. Jeg tror ikke, at den højtærede socialminister var i tvivl om, hvad jeg mente, men jeg skal gerne gentage det: vi bruger i dag flere penge til oprustningen end til samtlige sociale foranstaltninger. Der er rigeligt at tage af, og vi kan let gennemføre sociale goder for befolkningen, hvis man vil nedskære de vanvittige oprustningsudgifter.

Socialministeren (Strøm): Det er kun en almindelig oplysning. Det ærede medlem siger, at vi bruger lige så mange penge til oprustningen som til sociale formål. Det er ikke rigtigt; vi bruger dobbelt så mange penge til sociale formål som til militærudgifter, men uanset hvordan man ser på det, så skal pengene skaffes et eller andet sted fra. Nu har jeg altså fremsat et forslag, som der er mulighed for at få gennemført efter de retningslinier, jeg har foreslået. Det er det ærede medlem ikke fornøjet med. Det er der ikke noget at gøre ved. Jeg håber, at tinget vil give tilslutning til det forslag, jeg har fremsat i forbindelse med skatte-reformen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Viola Nørlov: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Ordføreren for forslagsstillerne (Petra Petersen): Jeg har nu 8 gange her i tinget fremsat dette lovforslag, og 8 gange er det blevet henvist til udvalg, men aldrig nogensinde har vi set noget resultat deraf, og aldrig nogensinde har man fået bevis for, at det overhovedet har været drøftet. Jeg vil derfor gerne forslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 21 medlemmer, idet jeg håber derved at kunne komme ind i udvalget.

Formanden: Der er nu stillet forslag om nedsættelse af et udvalg på 17 medlemmer og et udvalg på 21 medlemmer. Jeg skal lade afstemningen foregå i et kommende møde.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om sikring af retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger. [Af Alfred Jensen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 713; fremsættelsen findes i tidenden sp. 1953).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): De ærede medlemmer hr. Alfred Jensen, fru Ragnhild Andersen og hr. Aksel Larsen har i tilknytning til den for tinget forelagte sag om ratifikation af den af den internationale arbejdskonference vedtagne konvention nr. 98 fremsat et forslag til lov om sikring af retten til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger.

Efter min opfattelse nødvendiggør de i nævnte konvention fastslåede principper for foreningsfrihed ikke nogen ændring i dansk lovgivning. Her i landet er foreningsfriheden så anerkendt, at der efter arbejdsministeriets skøn ikke behøver at følge lovændringer efter ratifikationen af konventionen.

Hvis jeg helt ser bort fra forholdet til konventionen og overvejer, hvorvidt det